



uddannelsesforbundet

# Skolepraktik

Februar 2010

## **Uddannelsesforbundets politik på skolepraktikområdet**

Skolepraktikken er både en omdiskuteret og en væsentlig del af erhvervsuddannelsen. Udbuddet af ordinære praktikpladser har aldrig været tilstrækkeligt, og der er ikke noget, der tyder på, at det forhold ændrer sig.

Alene af den grund er det Uddannelsesforbundets opfattelse, at skolepraktikken skal være et permanent element i vekselluddannelsessystemet. Samtidig skal skolepraktikken hurtigt kunne tilpasses konjunktursvingninger og sikre en færdiggørelsesgaranti i EUD-systemet.

Det er også Uddannelsesforbundets opfattelse, at der er behov for en nuanceret debat om skolepraktikken og bud på, hvorledes kvaliteten i skolepraktikken sikres.

Uddannelsesforbundet vil gerne bidrage til debatten. Vi har set på de seneste initiativer og den seneste større undersøgelse af området. På baggrund heraf har Uddannelsesforbundet formuleret ti hovedsynspunkter, som vi vil spille ind i debatten om en udvikling af skolepraktikken fx i erhvervsskolernes bestyrelser.

Denne pjece er udarbejdet af en arbejdsgruppe nedsat af hovedbestyrelsen. Arbejdsgruppen bestod af hovedbestyrelsesmedlemmerne Arne Christensen, Børge Pedersen og Emmy Drongstrup Jensen samt Jørgen Pedersen fra EUC Sjælland.

God læselyst

Hanne Pontoppidan

Formand for Uddannelsesforbundet

## **De seneste politiske initiativer og konklusionerne i den sidste større undersøgelse af skolepraktikken (2003)**

### **Globaliseringsforliget**

Globaliseringsforhandlingerne blev afsluttet i starten af november 2009 med et forlig, der blandt andet betyder, at der i 2010 åbnes for yderligere 1500 skolepraktikpladser.

Som et led i aftalen skal der også iværksættes en række initiativer med henblik på at styrke kvaliteten i skolepraktikken. Det drejer sig om:

- Skolepraktikken skal afspejle fagets praksis.
- Bedre nøgletalsinformation til skolerne og ledelserne.
- Tydeliggørelse af skolens udbud af skolepraktik.
- Tydeliggørelse af regler om kvalitetsarbejde i uddannelserne.
- Information om rammerne for tilsyn med skolepraktik.
- Kollegial standard for skolernes arbejde med skolepraktik.
- Redegørelse for økonomien i skolepraktikken.
- På baggrund af bl.a. det aftalte forsøgs- og udviklingsarbejde, der blev anbefalet af Udvalget om fremtidssikring af erhvervsuddannelserne, jf. bemærkningerne til lov nr. 561 af 6. juni 2007 om ændring af erhvervsuddannelsesloven, foretages en erfaringsindsamling af skolernes praksis på området eventuelt sammenlignet med produktionsskolernes tilsvarende praksis og en formidling af denne praksis. Projektet skal tillige indeholde en udredning af de konkurrenceretlige barrierer for skolepraktikproduktion med salg for øje. Skolerne og arbejdsmarkedets parter inddrages i projektet.

## **Aftalen mellem DA og LO om udvikling af erhvervsuddannelserne**

Forliget følger en række af de anbefalinger, der fremgik af aftalen mellem DA og LO om udvikling af erhvervsuddannelserne (april 2009). Denne aftale rummer også en række supplerende bud på initiativer og forudsætninger for at udvikle kvaliteten i skolepraktikken. Blandt andre kan nævnes:

- Skolerne skal synliggøre, hvilke skolepraktiktilbud skolen udbyder og med hvilket indhold. En sådan "skolepraktik-deklaration" kan f.eks. indeholde oplysninger om tilrettelæggelsen af den praktiske oplæring, den samlede arbejdstidsbelastning (37 timer), lærerkompetencer, oplæringsfaciliteter samt indholdet af det lovbestemte samarbejde med de lokale uddannelsesudvalg.
- Udgangspunktet for skolepraktikken er, at den i så vid udstrækning som muligt er kendetegnet af samme normer og standarder som den ordinære praktik. Skolen skal som hidtil tilrettelægge skolepraktik i samråd med de lokale uddannelsesudvalg, der er de faglige udvalgs lokale repræsentanter, så disse inddrages i den kvalitetsmæssige udvikling, ligesom de faglige udvalg og REU forsynes med løbende evalueringer.
- Der skal udarbejdes beskrivelser af, hvilke krav der stilles til skolepraktikforløb på skolerne. Beskrivelserne bør bl.a. omfatte:
  - At den enkelte skole formulerer en politik med objektive kriterier for, hvordan man vil imødekomme krav om en alsidig og kvalificeret uddannelse.
  - At der opsættes rammer for, hvor mange lærlinge/elever, der maksimalt må være pr. praktikinstruktør.
  - At der for hver elev udarbejdes en logbog over skolepraktikforløbet.
  - At den enkelte skole formulerer kontrollerbare rammer for, hvordan skolepraktikken kommer til at ligge så tæt på ordinær

- praktik som mulig med hensyn til praktikinstruktører, arbejdsopgaver, arbejdstider osv.
- At der er en klar adskillelse mellem skolepraktikkens økonomi og skolens øvrige økonomi, så der ikke opstår en u hensigtsmæssig sammenblanding med skolens øvrige økonomi.
- At mulighederne for ordinær praktik altid er udtømt, inden skolepraktik tages i brug.
- At der iværksættes en udredning, der opsamler erfaringer og best-practice fra de allerede eksisterende skolepraktikordninger.

### **Undersøgelse af skolepraktikken fra 2003**

Ser man på den systematiserede erfaringsopsamling af skolepraktikken, er den relativ spinkel. Den seneste større undersøgelse blev gennemført i starten af 2003. Den skulle blandt andet forsøge at kortlægge, hvorledes forskellige former for tilrettelæggelse af skolepraktikken påvirker dels muligheden for at få en restuddannelsesaftale, dels kvalificeringen til et job på det ordinære arbejdsmarked.

Undersøgelsen rummer en række udsagn og konklusioner, der fortsat er relevante. Heriblandt kan nævnes:

- Det er væsentligt, at eleverne tilegner sig en virksomhedskultur - både som en forudsætning for at indgå en restuddannelsesaftale og senere beskæftigelse. Det drejer sig eksempelvis om mødetider og pauser, som svarer til branchens arbejdsvilkår, arbejdstøj og arbejdsplaner samt lokalisering af skolepraktikfaciliteterne i særlige lokaler.
- På nogle områder er der skabt butikker og forskellige former for leverancesituationer, så eleverne oplever, at de indgår i en rigtig produktion. Det betyder, at eleverne kommer i situationer med tidspres, kundekontakt med videre. Erfaringerne med disse tilrettelæggelsesformer er positive. Det nævnes dog, at skolerne

skal tage et væsentligt hensyn for ikke at virke konkurrenceforvridende.

- I skolepraktikken er der mulighed for at tage ekstra hensyn til elever, som har behov for ekstra træning. Derudover er der en gruppe af de unge elever, som ikke er modne nok til at klare sig på arbejdsmarkedet; nogle formår ikke at skrive en ansøgning, andre kommer for sent, bliver væk, "mangler pli" eller har upassende tøj- eller hårstil. Instruktørerne oplever, at skolepraktik kan medvirke til, at de utilpassede elever "rettes af" undervejs og derefter bedre kan indordne sig under kulturen i virksomhederne.
- I skolepraktikken har man mulighed for at uddanne sig bredere og mere nuanceret end hos mestrene grundet den stigende specialisering inden for mange brancher.
- Forholdet mellem antallet af instruktører og elever sammenholdt med antal elever og svende i virksomhederne har betydning for selve oplæringssituationen.
- Undersøgelsen peger på forskelle mellem de traditionelle uddannelser som tømrer og snedker, hvor mesterlæreprincippet anses for at være det bedste i oplæringsøjemed til de nyere uddannelser inden for Data og kommunikation samt teknisk designer, hvor især IT-udviklingen skaber et stort behov for skolebaseret praktik for at lære at anvende nye produkter og processer. Det betyder, at virksomheder inden for nogle af de nyere brancheområder typisk er mindre skeptiske i forhold til skolepraktikken end de traditionelle håndværksmestre.
- Både i forhold til at etablere virksomhedsforlagt undervisning og restuddannelsesaftaler påpeger flere virksomheder, at det er helt afgørende, at kontakten mellem skole og virksomhed varetages af personer med stort kendskab til branchen. Det er blandt andet væsentligt, at skolerne har opbygget en kompetence i at lave det

match mellem virksomhed og elev. Det styrker relationerne og tilliden.

- Mange brancher er præget af konjunktursvingninger, herunder både dem der påvirkes af årstiden og aktiekurserne. En del virksomheder ansætter svende på kontrakter knyttet til de projekter og opgaver, der er i ordrebogen. Disse virksomheder vurderer, at de ikke har nok opgaver til at tage ekstra elever i lære. Her er spørgsmålet, om kombinationsaftaler kunne være en farbar vej, eventuelt med skolepraktikken som tovholder i alle faser for at lette de administrative byrder og for at sikre sammenhæng i elevens samlede uddannelsesforløb. Andre virksomheder, især indenfor beklædnings- og IT-branchen samt mange små/nystartede virksomheder, kan ikke overskue at forpligtige sig til elever i flere år.
- Nogle elever påpeger, at problemet med skolepraktikken er, at der er for mange unge mennesker samlet på ét sted, og at ordningen på nogle områder kommer til at minde om en folkeskole. De er trætte af, at nogle elever udviser "manglende respekt", hvilket medfører strammere regler, som går ud over alle andre.

### **Opsamling**

Det er et fælles træk i såvel globaliseringsforliget som i aftalen mellem DA og LO om, at skolepraktik opfattes som et "nødvendigt onde", der bortfalder, hvis der er nok ordinære praktikpladser. Det udgangspunkt matcher ikke fuldt ud konklusionerne fra undersøgelsen i 2003. Heraf fremgår det på den ene side, at eleverne helst vil i ordinær praktik og opfatter det som prestigefyldt. På anden side er oplevelsen også, at skolepraktikken i højere grad er i stand til at sikre den faglige bredde og dybde, at man i nogle brancher mener, at skolepraktikken er en nødvendig forberedelse til den efterfølgende ordinære praktik, samt at

man med skolepraktikken kan bidrage til, at "utilpassede" unge på et senere tidspunkt får en elevplads.

### **Uddannelsesforbundets 10 hovedsynspunkter om skolepraktik.**

Uddannelsesforbundets politiske indsats i forhold til skolepraktikken tager afsæt i følgende 10 hovedsynspunkter:

- 1) Formålet med praktikken er først og fremmest, at eleven får en god uddannelse. Undersøgelsen fra 2003 rummer blandt andet udsagn om, at især i mindre virksomheder vil elevers praktikforløb ofte være bestemt af ordrebogen.

Det er Uddannelsesforbundets opfattelse, at der er behov for både at kvalitetsudvikle den ordinære praktik og skolepraktikken. Det kan eksempelvis sikres ved at indføre praktikplaner, hvor der tages stilling til, hvilke jobelementer eleven/lærlingen skal beskæftige sig med. Vurderes det, at den enkelte virksomhed ikke kan dække hele praktikplanen, skal der tilrettelægges supplerende praktikforløb, enten gennem delpraktik, virksomhedsforlagt undervisning eller skolepraktik. I den sammenhæng skal det medtænkes, at skolepraktikken rummer nogle fordele sammenholdt med praktikken i virksomhederne - herunder især, at der er bedre mulighed for at sikre den faglige bredde og dybde i skolepraktikken. Der bør indføres en logbog, hvor det løbende registreres, hvad eleven har beskæftiget sig med, således at man undervejs i praktikforløbet kan forholde sig til, om praktikplanen opfyldes, eller om der er behov for nye initiativer.

- 2) Der er bred enighed om, at praktik i virksomhederne sikrer arbejdspladssocialisering. Undersøgelsen fra 2003 viser, at det for eleverne er væsentligt, at man i skolepraktikken får mulighed for markedsrettet produktion. Herigennem opnås erfaringer med at

arbejde under tidspres, kundekontakt, leverandørkrav til kvaliteten mv.

Det er en afgørende præmis for at optimere arbejdspladssocialiseringen i skolepraktikken, at der gives adgang til markedsrettet produktion. Det giver mulighed for at få erfaringer med at arbejde under tidspres, kundekontakt, leverandørkrav til kvaliteten mv.

I den sammenhæng er det positivt, at det af globaliseringsforliget fremgår, at der skal ske en udredning af de konkurrenceretlige barrierer for skolepraktikproduktion.

3) Skolepraktikken er kendetegnet ved, at der er flere elever pr. skolepraktikinstruktør, end tilfældet er i virksomhederne. Det vanskeliggør blandt andet sidemandsoplæring og stiller krav til overvejelser om, hvorledes praktikken planlægges mest hensigtsmæssigt. Samtidig er den svageste elevgruppe typisk overrepræsenteret i skolepraktikken.

Antallet af elever pr. skolepraktikinstruktør samt elevsammensætningen betyder, at man der er behov for pædagogiske overvejelser i forhold til tilrettelæggelse af praktikken, herunder at skolepraktikinstruktører har et vist kendskab til ungdomskulturer mv. I den sammenhæng bør vægtningen mellem undervisnings- og mere instruktørprægede opgaver overvejes.

4) Undersøgelsen fra 2003 viser også, at holdningen til skolepraktik er meget forskellig brancherne imellem. Der peges blandt andet på, at IT-udviklingen skaber et stort behov for skolebaseret praktik, så eleven kan lære at anvende nye produkter og processer, før eleven kommer i ordinær praktik.

De enkelte brancher bør gives adgang til at vurdere, i hvilket omfang skolepraktikken bør indgå som et fast element i branchens praktikforløb/praktikplan.

5) Undersøgelsen fra 2003 peger også på, at der er en gruppe af de unge elever, som ikke er modne nok til at klare arbejdsmarkedet; nogle formår ikke at skrive en ansøgning, andre kommer for sent, bliver væk, "mangler pli" eller har upassende tøj- eller hårstil. Her oplever man, at skolepraktikken kan medvirke til, at de utilpassede elever "rettes af" undervejs og derefter bedre kan indordne sig under kulturen i virksomhederne og derfor måske opnår en delpraktik i den sidste del af praktikforløbet.

Generelt bør skolepraktikkens status ændres fra at være et nødvendigt onde til at være et efterspurgt gode, som kan supplere den ordinære praktik.

Skolepraktikken kan medvirke til, at unge, der ikke modne til at klare arbejdsmarkedet, bliver "rettet af" og derfor kan opnå delpraktik i den sidste del af praktikforløbet

Dertil kommer, at skolepraktikken vil kunne være et supplement til dels praktik i virksomheder, der ikke kan sikre, at eleven beskæftiger sig med alle relevante faglige områder, dels inden for brancher, hvor man har behov for at have praksiserfaring med nye produkter og processer, før man kommer i virksomhedspraktik.

Endelig vil medtænkning af skolepraktikken som et naturligt delelement i det samlede praktikforløb alt andet lige give flere mulighed for at få en praktikplads i virksomhederne, fordi det ordinære praktikforløb vil blive kortere. Det vil medføre, at flere elever kommer i ordinær praktik.

6) Skolepraktikydelsen er lavere end den overenskomstmæssige elevløn.

Skal skolepraktikken indgå som et permanent tilbud, hvorfra der kan produceres til markedet, bør vilkårene i skole- og virksomhedspraktikken sidestilles. Det betyder blandt andet, at skolepraktikydelsen – som det var tilfældet før 2003 – bør have samme niveau, som den overenskomstmæssige elevløn.

Oplevelsen af at arbejde på et 2. rangs tilbud virker demotiverende på eleverne og kan derigennem være en barriere for det optimale udbytte og lysten til at deltage i skolepraktik.

7) Aftalen mellem DA og LO og i et vist omfang globaliseringsforliget lægger op til, at der skal udarbejdes beskrivelser af, hvilke krav der stilles til skolepraktikforløb på skolerne.

Indholdet i skolepraktikforløbene bør overvejes. Hvorledes skal progressionen i forløbet tilrettelægges? Hvor mange elever kan en skolepraktikinstruktør påtage sig ansvaret for i de forskellige faser? Skal der være forskel på skolepraktik, der indgår som et permanent element i praktikforløbet, og andre skolepraktikforløb, der skal træde i stedet for manglende praktikpladser i virksomhederne? Hvilke kompetencekrav skal der være til skolepraktikinstruktører?

8) DA og LO mener, at der skal være en klar adskillelse mellem skolepraktikkens økonomi og skolens øvrige økonomi, så der ikke opstår en uhensigtsmæssig sammenblanding.

Uddannelsesforbundet støtter tanken om, at man skal undgå en uhensigtsmæssig sammenblanding mellem skolepraktikkens økonomi og skolens øvrige økonomi.

Derudover kan indtægter fra en markedsrettet produktion bidrage til at udvikle skolepraktikken.

9) Det er en central pointe i undersøgelsen fra 2003, at kontakten til virksomhederne skal varetages af personer med branchekendskab, samt at virksomhedernes administrative byrder skal være mindst mulige.

Skolernes praktikpladsformidling og -styring skal udvikles. Skolerne skal blandt andet være omdrejningspunkt for, at eleverne - via mere udbredt brug af kombinationspraktik, skolepraktik, virksomhedsforlagt undervisning mv. - får et praktikforløb med faglig bredde og dybde.

10) Globaliseringsforliget indebærer, at der skal ske en erfaringsopsamling i forhold til skolernes praksis på området.

Uddannelsesforbundet mener, at der behov for, at der på ny indsamles erfaringer om skolernes praksis på området. Der bør fokuseres på, hvilke tilrettelæggelsesformer, der fremmer kvaliteten i skolepraktikken.

### **Uddannelsesforbundet**

Nørre Farimagsgade 15  
1364 København K  
Tel: +45 70 70 27 22  
info@uddannelsesforbundet.dk  
www.uddannelsesforbundet.dk